

ІСЛАМ ПРОТИ ЕКСТРЕМІЗМУ

Духовне управління мусульман України (<http://www.islamyat.org>)

Дискусія про зростаючий вплив глобалізації на міжнародні відносини стала ще більш гострою після 11 вересня 2001 р., коли мир зіткнувся з небувалим в історії терористичним актом. Падіння веж Всесвітнього торгівельного центру означало падіння старих принципів та колишніх уявлень про систему світової безпеки. Виявилось, що фактично будь-яка точка світу може стати потенційною мішенню терористичної атаки - нерациональною за своїм принципом, яка використовує методи, що суперечать загальноприйнятим нормам політичної боротьби. Носієм національної, державної небезпеки вперше так потужно виступила не інша нація-опонент, не інша ідеологічна система, блок держав, а транснаціональна несистемна організація, яку неможливо жорстко прив'язати, неможливо однозначно ідентифікувати за ознаками - нація, територія, державна ідеологія. Не маючи цих атрибутів, вона набуває властивостей, через які її об'єктом стає мирне цивільне населення. Для проведення терористичної акції на кшталт 11 вересня в Нью-Йорку та Вашингтоні не треба було бою між ворожими арміями, проведення бойових операцій, зосередження великих військових сил. Достатнім виявилось захоплення декількох великих цивільних авіалайнерів. Таким чином, побічні ефекти глобалізації виявили свої небезпечні сторони, і для багатьох стало очевидним, що боротьба з міжнародною злочинністю та її вищим проявом - мережею згуртованих і добре оснащених терористичних організацій - найближчим часом стане пріоритетом номер один у світовій політиці.

Сучасний тероризм на відміну від тероризму минулого має транснаціональний характер. Ця його риса є прямою похідною глобалізації як такої. Не лише тероризм, але й соціальні конфлікти, фінансові та торгівельні відносини, культурні та освітні контакти всі частіше перетинають державні кордони без контролю, а часом, і без відома керівництва цих держав. Цей процес не у всіх регіонах відбувається однаково стихійно, але все-таки приклади таких «чорних дір» на політичній карті світу як Чечня 1991-1999 р. та Афганістан до 2002 р. свідчать про те, що концентрація та активність терористичних організацій сильніше виявляється там, де відсутня здорова державність.

Характерною рисою сучасного тероризму є його тісний зв'язок із злочинним світом. Сьогодні зв'язок міжнародного політичного тероризму із злочинним світом настільки очевидний, що часом неможливо відділити одне від іншого. В першу чергу це, звичайно, пов'язано з фінансовими можливостями сучасної міжнародної злочинності. Незаконна торгівля наркотиками, зброєю та іншими дорогими нелегальними товарами дуже часто виявляється серед головних джерел фінансування терористичних організацій. В той же час злочинний світ виявляється головним постачальником потенційних членів терористичних угруповань, як правило, безпосередніх

виконавців терористичних актів: суїцидних атак, вибухів, викрадень літаків, піратських нападів і т.д. Терористичні організації повною мірою використовують новітні розробки в галузі озброєнь, спецматеріалів, устаткування та засобів зв'язку. Це різко відрізняє їх від терористів минулих часів, коли озброєння та оснащення терориста не витримували ніякого порівняння з тими ж засобами органів державної безпеки. Нині багато терористичних організацій мають можливість використовувати новітні, часом секретні засоби озброєння та зв'язку, причому не завжди отримані незаконним шляхом.

Все більш витонченими стають і методи фінансування діяльності екстремістських організацій. З цією метою використовуються благодійні фонди та банки, які видають себе за ісламські. Наприклад, прихильниками екстремістських організацій на Багамських островах був заснований банк, що називався «Ат-Такуа».

Але найбільшою небезпекою є симбіоз терору та засобів масової інформації. Завдяки використанню ЗМІ будь-який акт терору набуває рис, характерних для зброї масового знищення, оскільки страх паралізує свідомість мас, придушує волю людини та спрямовує її діяльність в потрібному для організаторів терактів напрямку.

Важливою рисою в дослідженнях сучасного міжнародного тероризму є необхідність врахування безлічі факторів політичного, економічного та соціального порядку, які впливають на його розвиток та поширення. У цьому плані вивчення тероризму прямо пов'язане з дослідженнями глобалізації. Походження й, особливо, подальші шляхи розвитку цього процесу також є предметом для політичної та наукової дискусії. Однак для багатьох є прийнятним розуміння глобалізації в широкому сенсі як «зростаючого взаємозв'язку та взаємозалежності всіх сегментів світової економіки та політики».

Тероризм у сучасних умовах - не лише внутрішньодержавний злочин проти особистості, суспільства та держави, але й загроза для міждержавних і міжнародних відносин. Тому потрібні термінові заходи з посилення боротьби з тероризмом у всіх державах і особливо в тих регіонах, в яких цілі терористів спрямовані на руйнування цілісності міжнародних співтовариств, що формуються, на дестабілізацію суспільно-політичної обстановки та зміну державного ладу.

Необхідно виробити єдиний стандарт і єдині юридичні норми з протидії терористичним організаціям в усьому світі. Потрібно встановити єдиний перелік організацій, що використовують терористичні методи діяльності, щоб припинити їхню діяльність по всьому світу. Нині виявились недоліки існуючих політичних і правових механізмів, що використовуються у боротьбі з міжнародним тероризмом: відсутність належної координації в роботі силових відомств всередині держав та на міжнародному рівні, неоднозначне відношення різних суспільно-політичних сил у різних країнах до питання про походження сучасного тероризму та методах боротьби з ним.

Проблемою є також негласна підтримка терористичних організацій з боку деяких держав. Це найбільш делікатна тема в дослідженнях тероризму в

епоху глобалізації. В принципі, терористичні організації завжди користувалися підтримкою з боку країн, ворожих державі, обраній як об'єкт терактів. Однак в умовах глобалізації ситуація в цій сфері докорінно відрізняється від того, що було раніше. Існує ціла низка глобальних та регіональних договорів і конвенцій про відмову підтримувати, фінансувати або приховувати терористів на своїй території. Проте багато держав залежно від політичної кон'юнктури або дивляться крізь пальці на діяльність міжнародних терористів, або воліють замовчувати факт свого прямого потурання терористичним угрупованням.

Однак тим, хто для досягнення своїх політичних, економічних і стратегічних цілей намагається загравати з екстремістськими організаціями, обіцяючи їм за «їхні послуги» економічні та політичні дивіденди, не слід забувати, що в певний момент ці загравання можуть обернутися проти них самих.

Погроза поширення впливу екстремістських організацій актуальна і для України. Нині на території країни в основному діють три течії, що прикриваються Ісламом для досягнення своїх політико-економічних цілей.

▪ **Ваххабізм** – релігійно-політична течія, заснована у XVIII ст. Мухаммадом ібн Абдуль-Ваххабом. Погляди цих сектантів суперечать переконанням мусульман і особливо непримиренні по відношенню до не згодних з ними людей, яких вони не вважають віруючими. Так, до числа невіруючих ваххабіти відносять людей, які дотримуються дозволених релігією нововведень (таких як Маулід – відзначання дня народження Пророка Мухаммада або Тарікат – читання особливих молитв), а також тих, хто читає Святе Писання (Коран) для померлих мусульман або відвідує могили святих людей і Пророків для благословення та звертається заради Них або через Них до Бога. Всі ці дії ваххабіти вважають проявом тяжкого гріха – язичництва і закликають знищувати таких людей. В XVIII в. прихильники Мухаммада ібн Абдуль-Ваххаба в історичних хроніках вихвалялися тим, що лише в одному населеному пункті вони вбили чотири тисячі чоловік і розпорювали животи вагітним жінкам. А його сучасні послідовники поширюють листівки, у яких пишуть, що вбивство тих, хто без поважної причини не тримає Піст, є Богоугодною справою. Слід зазначити, що нині книги засновника ваххабізму можна знайти в усіх куточках колишнього Союзу в перекладі різними мовами. Ісламські вчені визнали, що ідеї ваххабітів не мають нічого спільного з релігією Іслам.

▪ Також в Україні діють осередки партії з назвами «**Аль-джумаат аль-ісламія**» («Ісламська громада») і «**Аль-іхван аль-муслімун**» («Брати-мусульмани»), які наслідують ідеологію екстремістських діячів ХХ в. єгиптянина Саїда Кутуба та пакистанця Абуль-Аля Аль-Маудуді. Відповідно до переконань прихильників даної секти, люди, які не виконують хоча б один із законів Шаріату, є невіруючими. Правителя, що видав новий закон, якого немає в Шаріаті, а також його підданих, що не повстали проти нього, прихильники цих партій вважають відступниками від Віри. За словами Саїда Кутуба, нині все людство повернулося до епохи язичництва, і це твердження дозволило його послідовникам знищувати жінок, дітей, старих у будь-якому

місці Землі. Він запозичив свою ідеологію у прихильників однієї з хариджитських сект «байхасія». У свій час від рук хариджитів загинуло багато жінок і дітей. Саме вони вбили четвертого праведного Халіфа імама Алі.

▪ В останні роки в Україні активно насаджується ідеологія партії «*Хізб ат-тахрір*», яка активно домагається легалізації в нашій країні. Ця партія була заснована в середині ХХ ст. Такиюддином Ан-Набаганій, який, не маючи на те прав, проголосив себе «Халіфом (правителем Ісламської держави) нового часу». Його послідовники переконані, що якщо людина не присягне Халіфу до смерті, то помре смертю «померлого в епоху язичництва». Судження сектантів відносно правителя та його народу, що дотримуються поряд із Шаріатом інших законів, аналогічні тим, які є в послідовників Саїда Кутуба.

Всі ці сектантські ідеології докорінно відрізняються від вчення Ісламу, подібно до того, як відрізняється вчинене ними - гноблення, кровопролиття, зневага прав людей - від діянь мусульман, які закликають до добра та застерігають від порушення Заповідей Бога. Загальним принципом для представників екстремістських течій є принцип, згідно якого кожна людина, що не приєдналася до них, є їхнім смертельним ворогом, якого треба знищити.

На сучасному історичному етапі ці три течії тісно взаємодіють між собою і по суті виступають як єдина сила. Так, у квітні цього року в Сімферополі пройшла прес-конференція представника партії «Хізб ат-тахрір», під час якої він відкрито заявив, що прихильники Ібн Абдуль-Ваххаба є його братами. А генеральний секретар партії з назвою «Аль-джамаат аль-ісламія» Фейсал Мавляві, який є духовним наставником Європейської ради з релігійних висновків (до речі, саме вона контролює діяльність осередків партії в Україні), в одному із своїх інтерв'ю заявив, що ваххабізм - це невід'ємна частина Ісламського відродження.

Тероризм як характерна риса сьогоденного соціально-економічного та політичного ландшафту трансформується та суттєво відрізняється від тероризму минулих століть, як за своїми причинами, так і за методами та можливостями. Все це вказує на вплив процесів глобалізації на структури та цілі терористичних організацій. Тому вкрай важливо законодавчо визначитися в протидії різним екстремістським організаціям, щоб в умовах глобального світу не допустити утворення на території країни осередків міжнародних терористичних організацій і перешкодити утворенню екстремістських організацій різної спрямованості на території України.

*Матеріал люб'язно представлено нашим партнером –
Ісламським університетом при ДУМУ*